

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีภารกิจหลักสำคัญ 5 ประการ คือ ธนาคารเพื่อการออม ธนาคารเพื่อสังคมและการลงทุน ธนาคารเพื่อภาครัฐ ธนาคารเพื่อบุคคลทั่วไป และธนาคารเพื่อธุรกิจ จากการเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของประเทศไทย และมีศักยภาพเพียงพอในการดำเนินโครงการธนาคารประชาชน กล่าวคือ ธนาคารออมสินมีสาขากระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย มีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 578 สาขา สามารถใช้กลไกในทางการให้บริการตามโครงการธนาคารประชาชนได้อย่างทั่วถึง จึงได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินนโยบายเร่งด่วนประการหนึ่งของรัฐบาลตามที่ได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 คือ การส่งเสริมให้เกิดการกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อสร้างทางเลือกและลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการสร้างงานสร้างรายได้ด้วยตนเอง รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้ธนาคารออมสินจัดให้มีการบริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย และยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการใช้บริการทางการเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้เต็มรูปแบบอย่าง ต่อเนื่องธนาคารออมสินจึงได้เปิดให้บริการทางการเงินภายใต้ชื่อ “โครงการธนาคารประชาชน” พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการให้บริการ โครงการธนาคารประชาชน ให้สอดคล้องกับแนวทางตามนโยบายรัฐบาล และเพื่อให้การบริการโครงการธนาคารประชาชนเป็นไปอย่างครบวงจร ธนาคารได้จัดบริการให้การฝึกอบรม ให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหา และแนะนำด้านอาชีพให้แก่สมาชิก ซึ่งธนาคารออมสินได้นำโครงการธนาคารประชาชนเสนอกระทรวงการคลัง และต่อมากระทรวงการคลังได้เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2544 ธนาคารออมสินได้เปิดรับสมัครสมาชิกเพื่อเข้าร่วมโครงการธนาคารประชาชนเป็นโครงการนำร่องเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2544 โดยเปิดให้บริการ ณ ธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ และได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการทั่วทุกสาขาในวันที่ 25 มิถุนายน 2544

สำหรับกลุ่มเป้าหมายของโครงการธนาคารประชาชน มี 3 กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไป ที่ประกอบอาชีพอิสระ ผู้มีรายได้ประจำที่ต้องการประกอบอาชีพเสริม และผู้ที่สนใจประกอบอาชีพอิสระรายย่อยโดยมีหลักการในการดำเนินงานตามโครงการธนาคารประชาชนที่สำคัญ คือ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของธนาคารออมสินที่จะเป็นธนาคารในดวงใจของประชาชน และเพื่อสร้างพื้นฐานความมั่นคงที่ยั่งยืนแก่ผู้ประกอบการรายย่อย ด้วยการให้บริการที่สมบูรณ์ด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ส่งเสริมการออมทรัพย์ ให้คำแนะนำคำปรึกษาในการประกอบอาชีพอิสระ และการสนับสนุนเงินทุนอย่างมีเหตุผล ผู้สนใจจะต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกก่อน สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการธนาคารประชาชน มีดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพ รายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อันจะเป็นการเสริมสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
2. เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์อย่างเป็นระบบในหมู่สมาชิก
3. เพื่อพัฒนาอาชีพให้สมาชิกและส่งเสริมให้สมาชิกมีงานทำ
4. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งไม่สามารถเข้าสู่ระบบการเงินที่เป็นปกติได้อย่างต่อเนื่อง

5. เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ที่จะเป็นธนาคารในดวงใจของประชาชน ธนาคารออมสินสาขาวังเหนือ จังหวัดลำปาง เป็นสาขาหนึ่งของธนาคารออมสิน โดยเริ่มเปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ พ.ศ.2533 เป็นต้นมา ธนาคารออมสินสาขาวังเหนือมีการให้บริการรับฝากเงินและให้สินเชื่อแก่ประชาชนเช่นเดียวกับธนาคารออมสินสาขาอื่น ๆ โดยมีผู้ฝากเงินในบัญชีของธนาคาร และมีการปล่อยสินเชื่อให้ผู้กู้เงินประเภทต่าง ๆ ก่อนเริ่มดำเนินโครงการธนาคารประชาชน ดังตารางที่ 1.1

เงินฝากของธนาคารออมสิน มี 3 ประเภท คือ

- เงินฝากออมสิน ได้แก่ เงินฝากกระแสรายวัน เพื่อเรียก เพื่อเรียกพิเศษ ประจำรายเดือน ประจำ 3 เดือน ประจำ 6 เดือน ประจำ 12 เดือน และบัญชีทอดทิ้ง
- เงินฝากสลาก ได้แก่ สลากออมสินพิเศษ และสลากออมสินธนโชค
- เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต ได้แก่ กรมธรรม์ประกันชีวิตประเภท เพิ่มทุนทรัพย์ บำนาญ สงเคราะห์ ทุนการศึกษา และร่วมไทร

สินเชื่อของธนาคารออมสิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- สินเชื่อบุคคล เป็นสินเชื่อเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน หรือเพื่ออุปโภคบริโภค ได้แก่ สินเชื่อสวัสดิการ เกษะ ไทรทอง เงินกู้สมุดค้า เงินกู้สลากค้า และเงินกู้กรมธรรม์ค้า

- สินเชื่อธุรกิจ เป็นสินเชื่อเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ สินเชื่อผู้ค้ารายย่อย สินเชื่อ SMEs สินเชื่อห้องแถว สินเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์ เงินเบิกเกินบัญชีบุคคล เงินเบิกเกินบัญชีธุรกิจ

ตารางที่ 1.1 ปริมาณเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารออมสินสาขาวังเหนือ จังหวัดลำปาง

พ.ศ.	ประเภทเงินฝาก (ล้านบาท)				ประเภทสินเชื่อ (ล้านบาท)			สัดส่วนเงินฝากต่อสินเชื่อ
	ออมสิน	สลาก	สงเคราะห์ชีวิต	รวม	บุคคล	ธุรกิจ	รวม	
2539	68.04	0.33	2.84	71.21	9.86	-	9.86	7.2 : 1
	(95.55)	(0.46)	(3.99)	(100)	(100)	(0.00)	(100)	
2540	68.66	0.79	4.16	73.61	16.77	-	16.77	4.4 : 1
	(93.28)	(1.07)	(5.65)	(100)	(100)	(0.00)	(100)	
2541	81.3	2.24	5.47	89.01	17.04	-	17.04	5.2 : 1
	(91.34)	(2.52)	(6.14)	(100)	(100)	(0.00)	(100)	
2542	87.91	2.99	6.75	97.65	19.6	0.03	19.63	5.0 : 1
	(90.03)	(3.06)	(6.91)	(100)	(99.85)	(0.15)	(100)	
2543	108.42	2.79	8.63	119.84	24.26	0.03	24.29	5.0 : 1
	(90.47)	(2.33)	(7.2)	(100)	(99.88)	(0.12)	(100)	

ที่มา : ธนาคารออมสินสาขาวังเหนือ (2543)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือสัดส่วนของเงินฝากและสินเชื่อ

จากตาราง จะเห็นว่าตั้งแต่ พ.ศ.2539 จนถึง 2543 สัดส่วนเงินฝากออมสินมีมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต และเงินฝากสลากออมสิน ซึ่งในปี 2543 เงินฝากออมสินคิดเป็นร้อยละ 90.47 ของเงินฝากทั้งสิ้น เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตคิดเป็นร้อยละ 7.20 ของเงินฝากทั้งสิ้น และเงินฝากสลากคิดเป็นร้อยละ 2.33 ของเงินฝากทั้งสิ้น และตั้งแต่ พ.ศ. 2539 – 2541 ธนาคารออมสินดำเนินธุรกิจสินเชื่อบุคคลเพียงประเภทเดียวเท่านั้นและได้เริ่มดำเนินธุรกิจสินเชื่อธุรกิจในปี พ.ศ.2542 เพื่อเป็นหนทางสร้างรายได้ให้แก่ธนาคารออมสิน

เมื่อพิจารณาปริมาณเงินฝากของธนาคารออมสินสาขาวังเหนือตั้งแต่ พ.ศ. 2539 – 2543 พบว่ามีปริมาณเงินฝากเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่สูงมาก ในขณะที่ปริมาณสินเชื่อเพิ่มขึ้นในสัดส่วนเล็กน้อยเท่านั้นทำให้ผลการดำเนินงานไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากต้นทุนดอกเบี้ยเงินฝากสูงกว่ารายได้จากการให้สินเชื่อจึงทำให้ธนาคารออมสินต้องปรับกลยุทธ์โดยเพิ่มการดำเนินธุรกิจสินเชื่อให้มากขึ้น จากเดิมที่ให้บริการสินเชื่อบุคคลเพียงประเภทเดียว มีการเพิ่มการให้บริการสินเชื่อธุรกิจและสินเชื่อตามนโยบายเพิ่มขึ้น เช่น สินเชื่อเพื่อสถาบันการศึกษา สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบทและสินเชื่อธนาคารประชาชน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ธนาคารออมสินสาขาวังเหนือต้องดำเนินงานตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานใหญ่ สิ้นเชื้อโครงการธนาคารประชาชนเป็นสิ้นเชื้อประเภทหนึ่งซึ่งเป็นสิ้นเชื้อตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นปล่อยสิ้นเชื้อให้แก่กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยโดยคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพียงร้อยละ 1 ต่อเดือน ซึ่งจะทำให้ผู้มีรายได้น้อยเหล่านี้ลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบที่คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3-10 ต่อเดือน สำหรับอำเภอวังเหนือซึ่งเป็นอำเภอขนาดเล็กของจังหวัดลำปางประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีรายได้นั้น มีประชากรที่ประกอบอาชีพค้าขายและประกอบอาชีพอิสระซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการธนาคารประชาชนรองลงมาจากอาชีพเกษตรกรรมมีจำนวนมากพอสมควร จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาวังเหนือ จังหวัดลำปางว่าจะสามารถดำเนินงานตามนโยบายได้เพียงใดและมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง โดยการศึกษานี้จะทำการศึกษาผลการดำเนินงานตามโครงการธนาคารประชาชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการให้สิ้นเชื้อตามโครงการธนาคารประชาชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 ศึกษาผลของการดำเนินงานตามโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาวังเหนือ จังหวัดลำปาง

1.2.2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขาวังเหนือ จังหวัดลำปาง

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1.3.1 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการธนาคารประชาชน

1.3.2 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการให้สิ้นเชื้อตามโครงการธนาคารประชาชนต่อไป